

БӨЛІМ: БАЛАБАҚША

Қазақ халқының ұлттық ою-өрнектері

ЖАРИЯЛАНДЫ
24.06.2019СІЛТЕМЕ
https://bilimger.kz/58645/

АННОТАЦИЯ / АҢДАТПА

Білімділігі: Балаларды ою-өрнек түрлерімен таныстыру. Ою-өрнек жапсыру арқылы қолды жаттықтырып, балалардың шеберлігін ұштау.

Дамытушылығы: Ою-өрнек арқылы бейнелеу, іс-әрекеттің дамуы жайлы қызықты дерек алу. Білімді өз бетінше қолдану.

Тәрбиелігі: Балалардың қолөнерге деген қызығушылығын арттыру, сұлулық пен әсемдікке, талғампаздық пен шеберлікке, ұқыптылыққа тәрбиелеу.

әдісі: Сұрақ-жауап, сарамандық жұмыс.

Құрал-жабдықтар: Түрлі-түсті қағаз, желім.

Көрнекіліктер: Ою-өрнек түрлерінің суреттері, Интербелсенді тақтадан ою-өрнектер көрсетілімдер. Қазақи көрмелер, бұйымдар.

Барысы:

Өнерді таудың бұлағынан,

Қойдың құлағынан,

Апамның киізінен,

Қошқардың мүйізінен үйрендім. **Ә.Қастеев.**

Бүгінгі өтетін ашық ұымдастырылған оқу қызметі тақырыбы «Қазақ халқының ұлттық ою-өрнектері». Қазақ халқының қолөнерінің сала — саласында кең қолданылып келген, өнердің өте көне, әрі күрделі түрі ою-өрнек өнері. Қазақтың қолтума сәндік өнерінің барлық түріне де оюлар мен өрнектер алғашқы элемент ретінде қолданылады.

Қазақтың ою-өрнегінің бірнеше ондаған ғасырлық тарихы бар, атадан балаға, ұрпақтан ұрпаққа мұра болып, үнемі қолданыста болып, дамып келе жатқан өнер түрі. Оған мысал ретінде «Сырмақ шерткен сыр» аңыз әңгімесін айтуға болады.

Ертеде бір әділ хан болыпты. Оның жарлығымен қол астындағы халық үй жиһаздарын, киім-кешек, құрал-саймандарын, қару-жарақтарын ою-өрнектеп әдемілеп ұстайтын болған. Сондықтан оны халық Ою хан атапты. Бір жылдары бөтен елдің ханы жаулап алып, Ою ханды зынданға тастапты. Ою ханның орнына хан болып, бұрынғы салт-дәстүрді, ою-өрнекті жойып, жаңаша құрмақ болады. Жаңа дегендерінің бәрі тез ұмыт бола береді. Оған жөн айтқан адамдардың көзін жоя берген. Сондықтан оны халық Жою хан деп атапты.

Бұл кезде Ою хан зынданда жағдайдың бәрін естіп-біліп жатыпты. Бір күні Жою ханның жалғыз ұлы аңға шығады. Жолдағы аңның бәрін түгел қырып, ойына келгенін істеп келе жатырғанда бір үкі мұның бетіне шапшып, екі көзін ойып жібереді. Еш нәрсе көре алмай тентіреп келе жатып, жардан құлап көлге батып өледі. Жою хан баласына іздеу салады.

— Кімде — кім баламның өлімін естіртер болса, соның басын аламын,- деп жарлық берген соң ешкімнің батылы бармай.

Мұны естіген Ою хан баланы іздеуге баратынын хабарлайды. Жою хан оны зынданнан шығарып, жолғасалады. Ол дәрі-дәрмегіналыпормандыаралапкележатсабіртастыңастынан:

-Жойылсын, Жою хан! -депқиналғандауыстыестиді. Тастыкөтеріпқараса, жамбасынаоқтиіп, күйрегенсұртышқандыкөреді. Оныңаяғынтаңып, дәріқұйыпжөнінежібереді. Осылайшакездескенаң-құстыңбарлығынемдейді. Еңсоңындақанатысынғанүкініемдеп, «Жоюханныңбаласынкөрдіңбе?» депсұрайды.

-Қатыгез хан баласыжолындакездескенсұртышқанды, арқарды, бұғыны, жолбарыстыжаралап, балықтықұрлыққатастап, қайтыпайналыпкеліп, сойыпалмақболғанда, мен оныңекікөзіншығардым. ӨйткенібұлаңдардыңбарлығыОю хан еккенорманныңеңсоңыаңдарыеді. Хан баласықазіркөлтүбіндеөліпжатыр.

МұныңбәрінестігенОю хан үйінекеліп, ойланып, оқиғаныңжелісінсырмақтыңбетінеоютүріндетүсіріп, Жоюханғаалыпкеледі. Жою хан сырмақтыңоюынақарапөтырып, оқиғаныбылайшатарқатады.

-Тоқта, мынаою не дептұр? Балаңекігебөлінді, жанырухта, тәніаруаққаайналдыдептұрма?

— О, жалған! Меніңұлымшыныменөлгеніме? Өлтірем!!!- депқылышынсуырыпОюханғатөнеді. Ою хан саспастанЖоюханныңөзжарлығынесінесалады. Ханныңекіайтқаныөлгенідеп, жарлықбойыншаөзбасыналады. Оюханды ел-жұртықайта хан көтереді.

Әроюдыңтілі бар дегенсөзосыданқалған.

Бұлаңызданою-өрнектердіңбарлығынқоршағанортаданалғанынкөреміз.

Көнезаманнанқазіргікезгедейінхалықтыңтұрмыс-дәстүріментығызқайнасып, өмірсүріпкележатқанөнердіңбіртүрі – олқолданбалыөрнекөнері.

Ұлттықою-өрнектүрлері. Қазақтыңою-өрнектерініңтүрлері де, атаулары да көп. Бұлжерде 360-қа тартатүрлеріқарастырылады.

Ою — өрнекөнеріғасырларбойықзақахалқыныңбейнелеуөнерініңжекетүрібопкеледі. Үйішініңтұрмысынақажеттізаттарды, ұлттықкиімдерді, бұйымдардыәшекейлеудегінегізгімәнерліөнерәдісі — ою-өрнекэлементтерінмеңгеріболыптабылады.

Ою-өрнексөзіөзініңнағызмәнінтолығыменашаалмайды, оныңзаңдылықтары тек өнердеғанаемес, табиғатта, ғылымда, техникадаболғандықтанөрнектіңмәнінөлшемсізкеңтүрдеашуғаболады. Жалпы, өрнекатауыныңмағынасынақараймынадайтоптарғажіктеугеболареді.

Малға, малдыңденесіне, ізінебайланыстыөрнектер. Бұлоюдыңнегізін «қошқармүйіз» өрнегіқалайды. «Өркеш», «түйетабан», «түйемойын», «қошқармүйіз», «арқармүйіз», «қырықмүйіз», «қосмүйіз», «сыңармүйіз» т.б.

Геометриялықою-өрнектер:

«қостұмарша», «балдақ», «омыртқа», «ирек», «тарақ», «қаңқа», «қосдөңгелек» жәнет.б.

қорытындылау.

Жаңасабақты қорыта келе біз Қазақ халқының ұлттық ою-өрнектері туралы жәнe салыну жолдары мен таныстық. Қорытынды сұрақ-жауап арқылы жүргізіледі.

Бүгінгі сабақ не жайлы әңгіме болды? (Ою-өрнек)

Ою-өрнекті зерттеген ғалымдар? (Ә.Марғұлан, Т.Бәсенов, Е.Масанов)

Өрнектердің неше түрлері мен атаулары бар?

Қатысушы туралы мәлімет

Қатысушының аты — жөні	Облысы, ауданы, ауылы	Жұмыс орны	мамандығы	Ұйымдастырушының аты — жөні

Нусупова Салтанат Азаматқызы	Маңғыстау облысы, Қарақия ауданы, Құрық ауылы	МКҚК «Болашақ» балабақшасы	Тәрбиеші	Жұмасатова Самал

КМ АА Күәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.